

[Αρχή Σελίδας 1]

ΤΑΞΗ	Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ	ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΜΑΪΟΣ 2023

1. Ποια ήταν τα στρατιωτικά κινήματα που έλαβαν χώρα στο πολιτικό σκηνικό της Ελλάδας την περίοδο 1933-1935;

(μονάδες 8)

2α. Πώς εξελίχθηκε το θέμα της Κρητικής Χωροφυλακής κατά τη διάρκεια του Κρητικού Ζητήματος ;
2β. Πώς εξελίχθηκε το θέμα της Κρητικής Πολιτοφυλακής κατά τη διάρκεια του Κρητικού Ζητήματος ;

(μονάδες 15)

3. Τι γνωρίζετε για τη Μεγάλη Ιδέα, τους πολιτικές εκφραστές της και τις συνέπειες της συγκεκριμένης ιδεολογίας για την πολιτική και οικονομική ζωή της Ελλάδας ;

(μονάδες 15)

4. Ποια ήταν η απήχηση του Κριμαϊκού Πολέμου στην οικονομική, πολιτική και κοινωνική ιστορία της Ελλάδας ;

(μονάδες 10)

5. Από την οθωνική μοναρχία παραχωρήθηκαν στους

1. Χίους	A. η Ερέτρια
2. Ψαριανούς	B. η Αμοργός
3. Μακεδόνες	Γ. τμήμα του Πειραιά
4. Κρήτες	Δ. η Αταλάντη
5. Κάσιους	E. περιοχές της Πελοποννήσου

(μονάδες 2)

6. Αξιοποιώντας το περιεχόμενο των ακόλουθων πηγών και συνδυάζοντας παράλληλα τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:
α) Ποιες συνθήκες ευνόησαν την ανάληψη της εξουσίας από τον Ιωάννη Μεταξά;
β) Ποιες ήταν οι πολιτικές αντιλήψεις του Μεταξά και ποιες συνέπειες προκάλεσε η επιβολή της δικτατορίας του στη χώρα ;

[Αρχή Σελίδας 2]

ΠΗΓΗ 1 :

Ο Γεώργιος Β' επανήλθε στην Ελλάδα στις 25 Νοεμβρίου. Αν και, αποδεχόμενος την παραίτηση του Κονδύλη και οδηγώντας τη χώρα σε αδιάβλητες εκλογές, έδειξε ότι επεδίωξε τη γεφύρωση του χάσματος και την ομαλή λειτουργία του κοινοβουλευτισμού, η συμφιλιωτική πολιτική του είχε σαφή όρια: Ανήσυχος από την (προοπτική επανόδου στον στρατό βενιζελικών αξιωματικών αλλά και από κοινωνικές κινητοποιήσεις, θα αναζητούσε τη σταθεροποίηση της πολιτικής κατάστασης στη δικτατορία, μια φόρμουλα ευρέως χρησιμοποιούμενη στην Ευρώπη τον Μεσοπολέμου.

«Η πολύχρονη ιστορία του Πολιτειακού Ζητήματος», του Σωτήρη Ριζά, δημοσίευση στην εφημερίδα «ΗΚαθημερινή», 28.02.2010

ΠΗΓΗ 2 :

Το αποτέλεσμα τον δημοψηφίσματος τον 1935 επέτρεψε την επαναφορά της μοναρχίας στην Ελλάδα. Η πράξη αυτή, όμως, συνοδεύτηκε από την εγκαθίδρυση της δικτατορίας τον Ιωάννη Μεταξά. Ο τελευταίος, παρατηρώντας την αδυναμία των πολιτικών ηγετών να συμβάλουν στην πολιτική σταθερότητα της χώρας και τη βελτίωση των οικονομικών συνθηκών, κατάργησε το κοινοβουλευτικό πολίτευμα και το Σύνταγμα, τον Αύγουστο του 1936, και με τη βοήθεια τον βασιλιά Γεωργίου Β' ανακήρυξε τον εαυτό του ηγέτη της Ελλάδας. Θεωρώντας ότι για τις δυστυχίες που αντιμετώπιζε η χώρα ευθύνονταν ο άκρατος εγωισμός και η έλλειψη πίστης των Ελλήνων στο ομαδικό πνεύμα, ο Μεταξάς προσπάθησε να μεταδώσει στοιχεία της «γερμανικής» κουλτούρας στην ελληνική μέσω ενός απολυταρχικού πολιτικού συστήματος, βασιζόμενος στο πρότυπο που είχε δημιουργήσει ο Χίτλερ στη Γερμανία. Φυσικά, όλοι οι αντιμοναρχικοί αξιωματικοί που υπήρχαν ακόμη στις ένοπλες δυνάμεις αποστρατεύθηκαν, και οι δημόσιοι υπάλληλοι που υποστήριζαν φιλοβενιζελικές ή κομμουνιστικές ιδέες εκδιώχθηκαν.

open e-class, [https://openeclass.panteion.](https://openeclass.panteion.gr/modules/document/file.php/TMC254/1_1.pdf)

[gr/modules/document/file.php/TMC254/1_1.pdf](https://openeclass.panteion.gr/modules/document/file.php/TMC254/1_1.pdf), «Από το 1922-1939», σελ. 5

ΠΗΓΗ 3 :

Η πολιτική κατάσταση της χώρας μετά την παραίτηση Βενιζέλου το 1932 υπήρξε για άλλη μια φορά ασταθής. Το 1935^ο Γεώργιος Β' επέστρεψε στην Ελλάδα. Μετά από τις εκλογές και στη διάρκεια των διαπραγματεύσεων για σχηματισμό κυβέρνησης, η είδηση του θανάτου του Βενιζέλου έδωσε την ευκαιρία στο Βασιλιά και όρκισε πρωθυπουργό τον Ι. Μεταξά στις 27 Απριλίου 1936. Τα αντιλαϊκά του μέτρα οδήγησαν στην αντίδραση του εργατικού κινήματος, που αντιπροσωπευόταν από το ισχυρό ΚΚΕ, ιδίως μετά το 1931, και στην εξέγερση των εργατών αλλά και πολλών αγροτών, που είχαν ως αποτέλεσμα τη μεγαλύτερη όξυνση στις ταξικές συγκρούσεις που ολοκληρώθηκε με αιματηρά επεισόδια στον εορτασμό της Πρωτομαγιάς το 1936. Ο Μεταξάς στις 4 Αυγούστου σε συμφωνία με το βασιλιά κατήργησε το σύνταγμα και εγκατέστησε δικτατορία.

[Αρχή Σελίδας 3]

<https://www.pemptousia.gr/2013/02/i-renodos-tou-mesopoleμου-ke-1-kns-2/>, **Αρτέμη Ειρήνη, «Η περίοδος του Μεσοπολέμου και οι κρίσεις στην Ελληνική Κοινωνία [2]»**

ΠΗΓΗ 4 : Οι αντικοινοβουλευτικές απόψεις του Ιωάννη Μεταξά

[...] Συνεπώς δι' ημάς τους Έλληνας, το πρόβλημα δεν είναι πώς θα μείνωμεν εις τον κοινοβουλευτισμόν, αλλά διά ποιας θύρας θα εξέλθωμεν εξ αυτού. Διά της θύρας τον κομμουνισμού ή διά της θύρας του εθνικού κράτους; [...]

Λιναρδάτος Σπ., Συνέντευξη στην εφημερίδα Η Καθημερινή, 6 Ιανουάριου 1934, Η 4η Αυγούστου, σελ.11

ΠΗΓΗ 5 :

Η δικτατορία υπήρξε κυρίως αστυνομικό καθεστώς, που επέδειξε μεγάλη αποτελεσματικότητα στην εξουδετέρωση των εχθρών του (με υπεύθυνο κυρίως τον υφυπουργό ασφαλείας Κ. Μανιαδάκη). Από την πρώτη στιγμή, στις 5 Αυγούστου 1936, οιαρχηγοί των μικρών βενιζελικών κομμάτων (Καφαντάρης, Παπαναστασίου, Παπανδρέου, Μυλωνάς) και η εκτελεστική επιτροπή του Λαϊκού Κόμματος (Κ Τσαλόγρης, Π. Πάλλης, Β. Σαγιάς) διαμαρτυρήθηκαν στον Γεώργιο Β' και αξίωσαν την επάνοδο στην συνταγματική τάξη. Ακολούθησε μετά από λίγες ημέρες ο Ι. Θεοτόκης.

[...] Στις εκδηλώσεις και τις συνωμοτικές κινήσεις των κομμάτων, η δικτατορία αντέδρασε δυναμικά με συλλήψεις και εκτοπίσεις πολιτικών σε διάφορα νησιά.

[...] Με ακόμη μεγαλύτερη αγριότητα και αποτελεσματικότητα αντιμετώπισε η δικτατορία τον «κομμουνιστικό κίνδυνο» που είχε άλλωστε χρησιμεύσει ως πρωταρχικό πρόσχημα για την επιβολή της. Με φυλακίσεις, εκτοπίσεις, βασανιστήρια και προπαντός με την απόσπαση «δηλώσεων μετάνοιας», κατάφερε όχι μόνο να εξαρθρώσει το μηχανισμό του ΚΚΕ αλλά και να τον διαβρώσει με δικούς του πράκτορες...

«Μεταξύ Δυο πολέμων», ενότητα: η Δικτατορία του Μεταξά, στο Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, 1770-2000, τόμ. 7ος, Ο Μεσοπόλεμος, Από την Αβασίλευτη Δημοκρατία στη Δικτατορία της 4ης Αυγούστου, σελ.30-31

ΠΗΓΗ 6 :

Το καθεστώς της 4ης Αυγούστου ενθαρρύνει τη λατρεία του ηγέτη

Το καθεστώς της 4ης Αυγούστου του Μεταξά ήταν διαβόητο στους Έλληνες για μια καταπιεστική πολιτική, που περιελάμβανε λογοκρισία, μυστικές παρακολουθήσεις της αστυνομίας, απαγόρευση απεργιών και δημόσιων συγκεντρώσεων – όλα στοιχεία ολοκληρωτισμού. Σεις της αστυνομίας, απαγόρευση απεργιών και δημόσιων συγκεντρώσεων – όλα στοιχεία ολοκληρωτισμού. Ωστόσο ο Μεταξάς δε δημιούργησε ένα μονοκομματικό κράτος. Το καθεστώς της 4ης Αυγούστου ήταν κατά κύριο λόγο σχετικά ήπιο, πιο κοντά στο ιταλικό-εγώ θα έλεγα στο πορτογαλικό-παρά στο γερμανικό μοντέλο. [...] Το καθεστώς έχτισε σχολεία, εξέτασε και επανεξέτασε προγράμματα κοινωνικής ασφάλισης, από το 1940 υιοθέτησε έναν νέο αστικό κώδικα και ενθάρρυνε την καθιέρωση της δημοτικής.

[Αρχή Σελίδας 4]

Ίσως το πιο ανησυχητικό στοιχείο του καθεστώτος ήταν το πρόγραμμα καθοδήγησης και προπαγάνδας, οι μαζικές παρελάσεις της Εθνικής Οργάνωσης Νεολαίας με το σύνθημα περί «Τρίτου Ελληνικού Πολιτισμού» και η προώθηση της λατρείας της προσωπικότητας του Μεταξά, που ήταν τώρα ο «Πρώτος Εργάτης», ο «Πρώτος Αγρότης», ο «Πρώτος Αγωνιστής» κτλ. Ή μήπως ο Μεταξάς είχε ένα αρρωστημένο χιούμορ ή μια οξύτατη αίσθηση του γελοίου;

Βατικιώτης Παναγιώτης Γ., Μια πολιτική βιογραφία του Ιωάννη Μεταξά, θα μείνω- εκδ. Ευρασία, Αθήνα 2005, σελ. 300-301

(μονάδες 25)

7. Αξιοποιώντας το περιεχόμενο των παρακάτω πηγών και τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε :

α) στις αντιδράσεις και τις κινήσεις του πρίγκιπα Γεωργίου μετά την έκρηξη και ταχύτατη επέκταση της επανάστασης στο Θέρισο.

β) στη στάση των Μεγάλων Δυνάμεων έναντι του Κρητικού Ζητήματος και του πρίγκιπα Γεωργίου

γ) στη σταδιακή ωρίμανση της ιδέας εκ μέρους των Μεγάλων Δυνάμεων για διπλωματική και πολιτική λύση του Ζητήματος της Κρήτης

δ) στο τέλος της επανάστασης του Θερίσου και το θρίαμβο της πολιτικής του Βενιζέλου

ΠΗΓΗ 1 :

Η αντίδραση του Ύπατου Αρμοστή ήταν σπασμωδική. Απαίτησε από τους επαναστάτες να παραδώσουν τα όπλα μέσα σε 36 ώρες. Κήρυξε το στρατιωτικό νόμο με την έγκριση των Δυνάμεων. Διέταξε συλλήψεις και φυλακίσεις αντικαθεστωτικών και επέβαλε λογοκρισία στον Τύπο. Κατόπιν κάλεσε σε σύσκεψη τους προξένους και ζήτησε να λάβουν επείγοντα μέτρα για την καταστολή του κινήματος. Για να αυξήσει τις ένοπλες δυνάμεις του, συγκρότησε το σώμα των δημοφρουρών. Στην Αθήνα ο πρωθυπουργός Θεόδωρος Δηλιγιάννης ενημέρωσε το βασιλιά Γεώργιο και προέβη σε δηλώσεις προς τους διευθυντές των εφημερίδων καταγγέλλοντας το πραξικόπημα του Βενιζέλου εν Κρήτη». Ο Βενιζέλος είχε σταθμίσει σωστά την περιορισμένη δυνατότητα ένοπλης καταστολής του επαναστατικού κινήματος. Ο πρίγκιπας δε διέθετε παρά μόνο το μικρό σώμα της κρητικής Χωροφυλακής (περίπου 1.000 άνδρες), που δεν αυξήθηκε σημαντικά από τους δημοφρουρούς, ενώ οι τέσσερις Δυνάμεις ήταν δύσκολο να συνεννοηθούν για κοινή στρατιωτική δράση. Χρειάστηκε να περάσει σχεδόν ένα τρίμηνο για να αρχίσουν οι πολεμικές προετοιμασίες.

Ιστορία των Ελλήνων, «Κρητική Πολιτεία», κεφ. 7, σελ. 343-344

ΠΗΓΗ 2 :

Α) Εκείνοι που ανέπτυξαν μεγαλύτερη και φανερό δραστηριότητα ήταν οι Ρώσοι. Κατέλαβαν χωρίς μάχη το Μελιδόνι και με αντίσταση των επαναστατών το Βάμο στον Αποκόρωνα, τον οποίο όμως αναγκάστηκαν γρήγορα να εγκαταλείψουν.

[Αρχή Σελίδας 5]

Β) Στις 19 Ιουνίου το ρωσικό πολεμικό « Χάμπρι» βομβάρδισε την Αγία Μαρίνα και τον Πλατανιά της Κυδωνίας και αποβίβασε στρατιώτες που κατέλαβαν τον Αλικιανό. Στρατιωτικές δυνάμεις κατέλαβαν στις 22 Ιουνίου τις Μαργαρίτες Μυλοποτάμου. Οι Άγγλοι, παρά την υποστήριξη του καθεστώτος του Γεωργίου, με διάφορα μέτρα που έλαβαν στο Ηράκλειο τηρούσαν τα προσχήματα, ενώ οι Γάλλοι και οι Ιταλοί απέφευγαν να αναλάβουν αντεπαναστατική δράση. Οι κυβερνήσεις των κρατών αυτών δεν ήθελαν να προκαλέσουν την κοινή γνώμη των χωρών τους με την άσκηση βίας κατά των Κρητικών.

Γ) Τον Ιούλιο οι Ρώσοι, συνεχίζοντας τις επιχειρήσεις τους, καταλαμβάνουν το Κολυμπάρι και το Καστέλλι στην Κίσσαμο, ενώ αποτυγχάνουν στην έφοδο κατά του Πανόρμου, παρά το βομβαρδισμό του από το καταδρομικό «Χάμπρι».

Δ) Η σημαντικότερη πολεμική σύγκρουση με τους Ρώσους ήταν η μάχη στο Ατσιπόπουλο του Ρεθύμνου στις 2 Αυγούστου, όπου οι επαναστάτες με επικεφαλής τον Κωνσταντίνο Μάνο αντιστάθηκαν για πολλές ώρες εναντίον 500 Ρώσων και χωροφυλάκων. Υποχώρησαν στις τρεις το απόγευμα με 14 νεκρούς. Παρά τη στρατιωτική ήττα η μάχη του Ατσιπόπουλου, με την έντονη προβολή της από τον αθηναϊκό αλλά και το διεθνή Τύπο μετατράπηκε σε ηθική νίκη των επαναστατών, τους οποίους ευνοούσαν και οι πολιτικές εξελίξεις.

Ιστορία των Ελλήνων, «Κρητική Πολιτεία», κεφ. 7, σελ. 344-347

ΠΗΓΗ 3 :

Οι εξελίξεις αυτές έφεραν το Γεώργιο στην εξαιρετικά δυσμενή θέση, να επιδιώκει την καταστολή ενός κινήματος με σημαία την Ένωση, στηριζόμενες στις ξένες ξιφολόγχες των διεθνών στρατευμάτων. Η στάση των Μεγάλων Δυνάμεων απέναντι στην νέα κατάσταση δεν υπήρξε αρχικά ενιαία, δεδομένοι ότι οι εξελίξεις στο διεθνές σκηνικό βάθαιναν ολοένα και περισσότερο τις αντιθέσεις εντός του άλλοτε «ευρωπαϊκού κονσέρτου», καθώς η ανθρωπότητα βιάδιζε αργά αλλά σταθερά προς την πρώτη παγκόσμια σύρραξη του 2^{ου} αιώνα. Υπήρξε εν τούτοις τελικά μεταξύ τους ένας κοινός παρονομαστής, που συνίστατο στη διαπίστωση ότι ο αρχικός βασικός λόγος της επιλογής του Έπατου Αρμοστή, ως ενός προσώπου ευρείας λαϊκής αποδοχής, που θα λειτουργούσε σαν κυματοθραύστης προκειμένου να διατηρηθεί το status quo, είχε πλέον εκλείψει. Από τη στιγμή που εδραιώθηκε αυτή η πεποίθηση, οι ημέρες παραμονής του Γεωργίου στην ύπατη αρμοστεία ήταν μετρημένες. Οι απευθείας επαφές των προξένων με τους επαναστάτες, που αρχικά είχαν αντιμετωπιστεί ως «ένοπλες συμμορίες», και η ουσιαστική αποδοχή του αιτήματος να συσταθεί ειδική εξεταστική επιτροπή προκειμένου να προτείνει τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις σηματοδότησαν την ουσιαστική αυτή στροφή της ευρωπαϊκής πολιτικής.

Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, Κρήτη 1871-1893, Λεωνίδας Καλλιβρεττάκης, τόμ.5, «Τα χρόνια της σταθερότητας, 1871-1909», εκδ. Ελληνικά Γράμματα, σελ. 340

(μονάδες 25)

ΚΑΛΗ ΤΥΧΗ